

Asia: VN/34181/2022

Lausuntopyyntö aserikostyöryhmän mietinnöstä

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ehdotettujen muutosten tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus on perusteltu työryhmämietinnössä. Ampuma-aseet ja muut toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvat esineet muodostavat vakavan vaaran yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, hengelle ja terveydelle sekä vapaudelle ja ihmisten turvallisuudentunteelle, kun esineet ovat rikossäännöksissä kuvattujen laittomien menettelyiden kohteena.

Työryhmämietinnön mukaan ampuma-aserikoksista noin 11 prosenttia koskee ampuma-aseen hallussapitoa yleisellä paikalla ja noin 9 prosenttia ampuma-aseen hallussapitoa kulkuneuvossa. Vaikka ampuma-aserikosten lukumäärät eivät ole enää 2020-luvulla kasvaneet, niiden lukumäärät ovat kasvaneet tätä edeltävästi. Ampuma-aserikokset ovat hyvin usein piilorikollisuutta, ja luvattomat ampuma-aseet löytyvätkin erittäin usein erilaisen poliisitoiminnan yhteydessä. Ampuma-aserikoksilla on hyvin usein kytkentä järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja huumausainerikollisuuteen.

Edelleen työryhmämietinnön mukaan teräaseiden mukana pitäminen on lisääntynyt etenkin nuorten ja nuorten muodostamien ryhmien keskuudessa. Kun ampuma- ja teräaseita kannetaan mukana, kynnys niiden käyttämiseen alenee huomattavasti.

Näistä lähtökohdista työryhmämietinnön näkemys siitä, että esitetyt uudet kriminalisoinnit ovat ennaltaehkäiseviä ja tarpeellisia, on oikea. Esitetyssä lainmuutoksessa on kysymys painavasta yhteiskunnallisesta tarpeesta liittyen edellä mainittujen oikeushyvien suojeluun ja rikosten ennalta estävyyteen. Jos lainsäädäntömuutoksella voidaan vuositasona estää vähäinenkin määrä henkirikoksia tai muuta vakavaa väkivaltarikollisuutta, lainuudistusta voidaan pitää onnistuneena. Rangaistusasteikot aserikoksista ovat pysyneet samoina siitä asti, kun ne siirrettiin rikoslain 41 lukuun vuonna 2007, mutta rikollisuus on sen jälkeen muuttunut ammattimaisempaan ja järjestyneempään suuntaan.

Ampuma-aserikoksen eräiden tekotapojen muuttaminen lieviksi ampuma-aserikoksiksi

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Voimassa olevan rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin 4–8 kohtien mukaisten ampuma-aserikosten rikostunnusmerkistöjen siirtäminen lain lievien ampuma-aserikosten piiriin on perusteltua. Kyseiset lainkohdat koskevat lähinnä lievempiä, hallinnollisten menettelyiden laiminlyöntiä, eivätkä ne tämän sisältöisinä hyvin kuulu ampuma-aserikoksen perustunnusmerkistön piiriin sen mukaisen kahden vuoden enimmäisrangaistuksen uhan alaisiksi.

Vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn säätäminen rangaistavaksi

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Esitys vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn säätämistä rangaistavaksi on kannatettava.

Yhdenkin ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen esimerkiksi järjestäytyneelle rikollisryhmälle tai aseiden säilyttäminen sellaisen ryhmittymän lukuun säilyttäminen on vakavaa vaaraa ilmentävä teko. Edellytyksenä rangaistavuudelle ei tule olla teon kohdistuminen yhtä useampaan ampuma-aseeseen, vaan teon kohdistuminen yhteenkin aseeseen on oltava riittävää.

Esimerkiksi nykyaikaiset pistoolit ovat helposti purettavissa osiin, jolloin useat henkilöt yhdessä voivat pitää hallussa kaikkia ampuma-aseiden kokoamiseen tarvittavia osia. Ampuma-ase on sitten hetkessä koottavissa toimintavalmiiksi ja ampumakuntoiseksi. Siksi on tärkeää, että tähän rikokseen voi syyllistyä yhdessä tekemisen kautta pitämällä itse hallussa vain yhtä aseosa, siten kuin mietinnön sivulla 129 on selostettu. Esitetyn rangaistussäännöksen kirjoitusasu ohjaa kuitenkin helposti tulkitsemaan, että teossa edellytettäisiin kaikkien aseiden osien olevan samalla henkilöllä.

Jotta säännöksen soveltaminen, rangaistavan menettelyn toteuttaminen ja rikoksen lukeminen syyksi ei muodostuisi mahdottomaksi tai miltei mahdottomaksi, on perusteltua, että abstraktinen vaara on riittävä, eikä työryhmän mietinnön mukaisesti konkreettista vaaraa tule edellyttää.

Törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifiointiperusteen lisääminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ampuma-aseet ovat helposti kätkeviä ja niitä on helppo pitää mukana suuriakin määriä liikuttaessa kulkuneuvolla. Esimerkiksi kulkuneuvosta ase on myös vaivatta otettavissa käyttöön yleisellä paikalla. Aseet yleisillä paikoilla aiheuttavat erityisen vaaran, joka voi kohdistua myös

lukuisiin, täysin sivullisiin henkilöihin. Kyseinen ankaroittamisperuste on tarpeellista lisätä törkeän ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöön.

Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Työryhmän esitys on perusteltu. Törkeiden rikosten rangaistusasteikkojen täytyy vastata menettelyn rangaistusarvoa. Työryhmämietinnössä kuvatun aserikollisuuden yleiskuvan mukaan ampuma-aseiden käyttöön liittyvän varautumisen lisääntyminen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden keskuudessa arvioidaan lisäävän väkivallan käyttöön liittyvää ampuma-aserikollisuutta. Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamisella annetaan lainsäätäjän taholta erittäin vahva viesti, että yhteiskunta suhtautuu hyvin vakavasti tämänkaltaiseen rikolliseen menettelyyn ja sen paheksuttavuuteen. Teon ankaralla rangaistavuudella todennäköisesti on myös ennalta estävä vaikutus, erityisesti laittomien aseiden kuljettamiseen ja hallussapitoon yleisillä paikoilla.

Vaarallisia ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien hallussapitorikosten enimmäisrangaistusten korottaminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Esitettävän lain perustelut huomioiden johdonmukaista on, että myös vaarallisia ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien rikosten enimmäisrangaistuksia korotetaan. Vastaavasti nämäkin esineet muodostavat vakavaa vaaraa toisille ihmisille, etenkin kun niiden hallussapito yleisellä paikalla on lisääntynyt.

Vankeusuhkan liittäminen lievään ampuma-aserikokseen

Voitte lausua tämä väliotsikon aiheesta alla.

Kaikki ampuma-aseisiin liittyvät rikokset, rikosnimikkeestä huolimatta, merkitsevät aseiden rikollisen käyttämisen vaaraa sekä mahdollistavat tilanteita, joissa ampuma-asetta käyttäen tehtävien rikosten riski kasvaa. Lievän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikon ankaroittaminen 6 kuukauteen vankeutta mahdollistaa vielä rikoksen käsittelemisen summaarisessa menettelyssä.

Määritelmäsäännöksen lisääminen rikoslain uuteen 41 lukuun

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Selvyyden vuoksi on perusteltua, että uusi laki sisältää ehdotetun määritelmäsäännöksen.

Telekuuntelua koskeva lainsäädäntömuutos

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ampuma-aseen käsittely vakavaa rikollista toimintaa varten -rikos on perusteltua lisätä telekuuntelun käytön edellytyksiin. Käytännössä näytön hankkiminen esimerkiksi aseiden säilyttämisestä jossain paikassa toisen lukuun usein edellyttäneen tämän kaltaisen pakkokeinoon käyttöä. Pakkokeino esimerkiksi mahdollistaa etsinnän kohdistamisen oikeaan paikkaan.

Lainsäädäntöehdotusten taloudelliset vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Uudistus on siis kannatettava ja oikeasuhtainen ampuma-aseiden ja muiden vaarallisten esineiden aiheuttama vaara huomioon ottaen.

Uudistuksen vuosittaiset taloudelliset vaikutukset on arvioitu yli 16 miljoonan euron suuruisiksi siltä osin kuin kysymys on lisääntyvistä rangaistuksen täytäntöönpanon kustannuksista (mietintö s. 144). Rikosprosessiin liittyvät taloudelliset vaikutukset ylittäisivät miljoona euroa. Syyttäjälaitokset osuus arvioidusta suorista kustannuksista on 290.600 euroa (s. 105, 12.600 euroa + s. 111, 278.000 euroa). Syyttäjälaitoksen oman toiminnannäkökulmasta uudistus ei ole ongelmaton, jos samaan aikaan korotettujen tuottavuusvaatimusten kanssa lisätään tehtäviä. Yleisemmin voidaan myös kysyä, mitä muita rikollisuutta vähentäviä toimia olisi saavutettavissa reilun 12 miljoonan euron lisäsatsauksella, jos tällainen rahamäärä esimerkiksi kohdennettaisiin yleisesti rikosprosessin toimijoille rikosasioiden käsittelyiden nopeuttamiseksi. Uudistusta on siis kannatettava perusteiltaan, mutta sen hinta viranomaisille on kova.

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Työryhmän työhön ei ole kuulunut lainsäädännön arvioiminen sen suhteen, minkälaisia vaarallisiin esineisiin sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuviin esineisiin ja aineisiin liittyviä tekoja on pidettävä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta järjestyslaissa kiellettynä. Tämän lainsäädäntötyön yhteydessä tulisi vielä arvioida, pitäisikö esimerkiksi järjestyslain 10 §:n mukaiset ilma-aseet sekä jousitoimiset aseet määritellä lain 9 §:n mukaisiksi vaarallisiksi esineiksi. Esimerkiksi viranomaistenkaan käyttämät suojaliivit eivät aina tarjoa suojaa jousitoimisia aseita vastaan, jos niissä käytetään metsästyskärkiä ja lupavapaina esineinä niitä voi hankkia vapaasti. Ainakaan esineiden vaarallisuuden vuoksi niitä ei ole syytä arvioida aina lievemmin.

Koivisto Ari-Pekka
Syyttäjälaitos

Männikkö Mikko
Syyttäjälaitos